

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

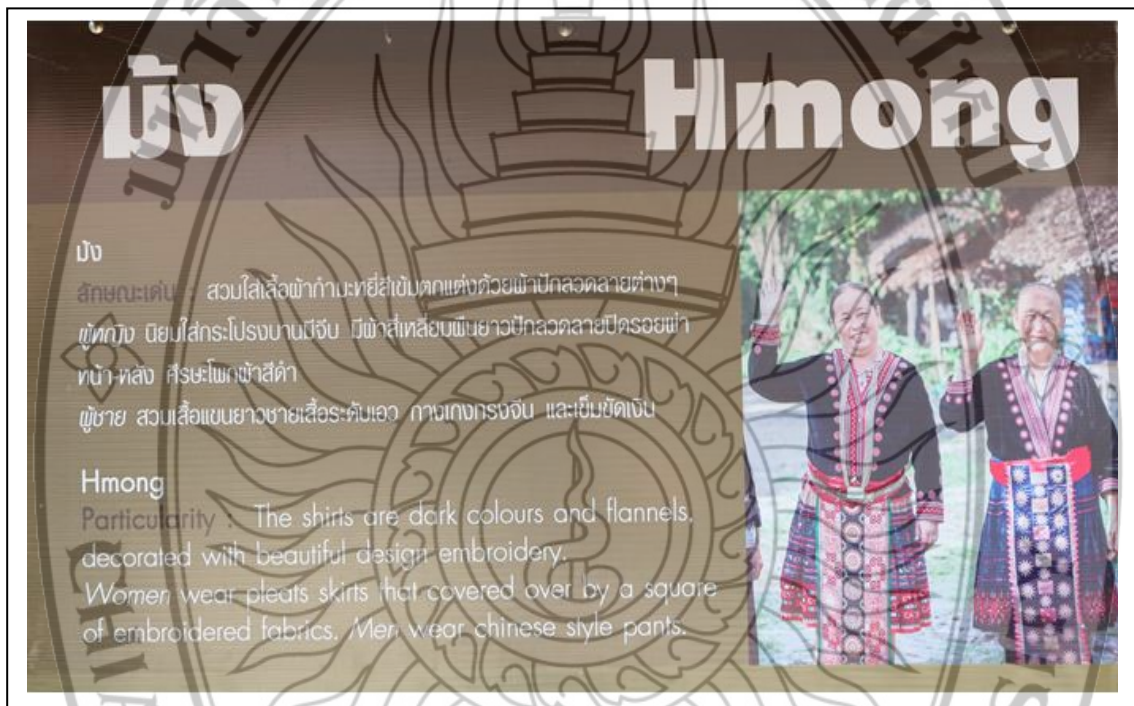
บ้านมิ่ง แม่สาใหม่ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 6 ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่บริเวณหุบเขาใกล้ห้วยสายเล็ก ๆ มีหุบเขาล้อมรอบ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 1,000 เมตร มียอดเขาสูงสุด 1,400 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่จะลาดชัน มีพื้นที่ราบน้อย สภาพป่าจะเป็นป่าดิบเขา และป่ากึ่งเบญจพรรณ ส่วนเส้นทางที่สามารถเข้าถึงหมู่บ้าน ได้ตลอดฤดูกาลมีเพียงเส้นทางเดียว คือ เส้นทางแยกจากทางหลวง สายแม่ริม-สะเมิง ตรงบริเวณวัดบ้านโป่งแยงนอก โดยระยะทางจากทางแยกถึงหมู่บ้าน 7 กิโลเมตร และจากทางแยกเข้าสู่ตัวเมือง 22 กิโลเมตรหรือชุมชนอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ 39 กิโลเมตร ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 แผนที่บ้านมิ่ง แม่สาใหม่ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 6 ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่มา (<https://www.google.co.th/maps/dir/18.8067245,98.9857254/บ้านแม่สาใหม่>)

ชนเผ่ามิ่งเข้ามาในพื้นที่เมื่อปี 2484 ณ โดยตั้งถิ่นฐานช่วงเริ่มแรก ณ บ้านแม่สาเก่า ต่อมาในปี 2508 ได้ย้ายลงมาตั้งยังบ้านแม่สาใหม่ ปัจจุบันมีจำนวนประชากร 1,074 คน ประกอบด้วยชาวมิ่ง 2 กลุ่ม คือ

ม้งและม้งขาว มีวิถีการดำรงชีวิตที่คล้ายกัน อาทิ ประกอบอาชีพเกษตร โดยพืชเกษตรกรรมที่สร้างผลผลิตและรายได้ดีแก่ชุมชน คือ พืชเมืองหนาว ได้แก่ กะหล่ำปลี แครอท ผักกาดหอม ห่อ กระเทียมต้น มันฝรั่ง ผักกาดขาวปลี และหอมญี่ปุ่น ส่วนไม้ผลที่สำคัญ ได้แก่ ลิ้นจี่ ซึ่งแทบทุกครัวเรือนจะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชน แต่จะมีวัฒนธรรมและพิธีกรรมที่ต่างกัน อาทิ เครื่องแต่งกาย แต่ปัจจุบันการแต่งกายของชุดประจำเผ่าของแต่ละกลุ่มจะมีเอกลักษณ์ที่เหมือนกัน คือสวมใส่ผ้ากำมะหยี่สีเข้ม ตกแต่งด้วยผ้าปักลวดลายต่าง ๆ ผู้หญิงนิยมใส่กระโปรงบานมีจีบ มีผ้าสี่เหลี่ยมผืนยาวปักลวดลาย ปิดรอยผ่าหน้าหลัง สีระโพกผ้าสีดำ ส่วนผู้ชายสวมเสื้อแขนยาว ชายเสื่อระดับเอว กางเกงทรงจีนและเข็มขัดเงิน ดังภาพที่ 1.2

ภาพที่ 1.2 การแต่งตัวและอัตลักษณ์ของชนเผ่าม้ง

นอกจากนี้ ชุมชนบ้านแม่สาใหม่ ยังมีพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวม้ง และที่สำคัญคือ งานทอผ้าและเครื่องนุ่งห่ม ที่มีลักษณะพิเศษคือ การนำเอาผ้าทอจากใยกล้วย ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดจำหน่ายและเปิดให้ชมกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ดังภาพที่ 1.3

ภาพที่ 1.3 การตากเส้นใยกล้วยสำหรับนำมาทอเป็นผลิตภัณฑ์ของชนเผ่าม้ง แม่สาใหม่

ดังนั้นบ้านของชนเผ่าม้งจึงเป็นสถานที่ที่นิยมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเยี่ยมชมวิถีชีวิตของชนเผ่าดั้งเดิม พร้อมกับธรรมชาติที่แสนจะงดงามของหมู่บ้าน โดยลักษณะของบ้านแต่ละหลังในหมู่บ้านจะยังคงเป็นบ้านไม้แบบดั้งเดิม โดยจะมีบางหลังที่สร้างด้วยคอนกรีต ซึ่งชุมชนแม่สาใหม่นั้นถือว่าเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ที่ประกอบไปด้วยชาวม้งสองกลุ่ม คือ ม้งสายและม้งขาว โดยคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่ และยังคงมีชีวิตแบบเก่าให้เห็น เช่น การทำข้าวซ้อมมือ การละเล่น เครื่องมือยังชีพ และหัตถกรรมต่าง ๆ และชมอาคารวัฒนธรรมชุมชนที่จัดแสดงภาพประวัติหมู่บ้าน เครื่องมือในการทำผ้าใยกล้วย ทั้งยังมีศูนย์วัฒนธรรม และพิพิธภัณฑ์ทอผ้าใยกล้วย ดังภาพที่ 1.4

ภาพที่ 1.4 เส้นใยกล้วย วิธีการทอผ้าใยกล้วยของชนเผ่าม้ง แม่สาใหม่

ส่วนสถานที่ตั้งในชุมชนที่ถือว่าเป็นทุนทางสังคมของชุมชน ซึ่งจะแสดงถึงสถานที่สำคัญของชุมชน ที่ถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่สร้างเป็นอยู่ที่ดีให้กับชุมชน ดังแสดงได้ดังภาพที่ 1.5

ภาพที่ 1.5 สถานที่สำคัญของชุมชนบ้านแม่สาใหม่

นอกจากนี้ บ้านแม่สาใหม่ เป็นหนึ่งในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเป็นแหล่งเรียนรู้พร้อมกับการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งหนึ่งของเชียงใหม่ โดยนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชนเผ่าม้ง ซึ่งจุดที่น่าสนใจอย่างมากจะเป็นวิธีสร้างงานศิลปหัตถกรรมของคนชุมชนนั้น ทั้งผ้าที่นำมาทอก็จะเป็นผ้าใยกล้วย ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาของชาวม้งที่สืบทอดกันมานานหลาย ชั่วคน และได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวในการซื้อหาไปเป็นของฝากอย่างมาก ตามความเชื่อที่ว่าต้นไม้จะปกป้องคุ้มครองหมู่บ้านชนเผ่าม้งในไทย ซึ่งชนเผ่าม้ง บ้านแม่สาใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีวิถีชีวิต ความเชื่อ และจิตวิญญาณที่เข้มข้น อย่างเช่นการตีเงินปักผ้าและ เย็บลายผ้า ได้รับการยกย่องเป็นอย่างมากในเรื่องความประณีตและสวยงาม ปัจจุบันการ

อนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว และมีแนวโน้มมากขึ้น ดังนั้นจึงเป็นโอกาสในการสร้างเอกลักษณ์และตราสัญลักษณ์สินค้าทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในระดับสากล

อย่างไรก็ตามจากการสำรวจข้อมูลและบริบทชุมชนบ้านแม่สาใหม่ พบปัญหาและความต้องการของชนเผ่าม้ง บ้านแม่สาใหม่ คือ ประชากรพื้นที่เพิ่มแต่มีพื้นที่ทำกินเท่าเดิม ปัญหาการย้ายถิ่นจะเหลือผู้สูงอายุอยู่ที่บ้าน ชุมชนต้องการอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ในหมู่บ้านแก่ผู้สูงอายุ และเป็นการดึงดูดใจให้คนรุ่นใหม่ได้กลับมาประกอบอาชีพที่บ้านเกิด และต้องการได้รับความช่วยเหลือด้านจำหน่ายสินค้าสินค้าชุมชน และอยากได้รับความช่วยเหลือด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบรนด์และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์การตีเงินปักผ้า และเขียนลายผ้าของชนเผ่าม้งบ้านแม่สาใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์การตีเงินปักผ้า และเขียนลายผ้าของชนเผ่าม้งบ้านแม่สาใหม่ จังหวัดเชียงใหม่เพื่อใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชนเผ่าม้งบ้านแม่สาใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีแนวทางในการสร้างแบรนด์และบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์การตีเงินปักผ้าและเขียนลายผ้า
2. ชนเผ่าม้งบ้านแม่สาใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์การตีเงินปักผ้า และเขียนลายผ้าเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ก่อให้เกิดการช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป แม้ว่าจะเสร็จสิ้นการวิจัยแล้ว อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปสร้างเครือข่ายในกลุ่มชนเผ่าม้งในหมู่บ้านอื่น ๆ เพื่อก่อให้เกิดการรวมตัวกันทางการผลิตและการตลาด อันจะเป็นการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และสร้างอำนาจการต่อรองทางการตลาดที่ดีต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การสร้างแบรนด์และส่วนประสมทางการตลาดผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีกรอบแนวคิดของการวิจัยดังภาพที่ 1.6

การกำหนด โลโก้ สโลแกน เครื่องหมายการค้า การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์เพื่อการแข่งขันในตลาด การกำหนดบุคลิกภาพแบรนด์ การกำหนดอัตลักษณ์ของแบรนด์ และการสร้างเรื่องราวชุมชน (Story) จากนั้นทำการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และดีไซน์ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ ๆ วางกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด คือกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด และการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ สร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ นำไปทดสอบตลาดเพื่อทดสอบการยอมรับของตลาด การติดตามผลการสร้างแบรนด์และส่วนประสมทางการตลาดผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อการสร้างชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีให้กับชุมชนต่อไป

อนึ่ง การวิจัยนี้จะสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563) มียุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็น “สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” โดยมียุทธศาสตร์ที่ 5 คือ การพัฒนาและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ฉะนั้น หากเข้าใจถึงระดับรากหญ้า คือชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เข้มแข็ง และเข้าถึงในการสร้างองค์ความรู้ในเชิงลึกถึงความสำคัญของการสร้างมูลค่าใหม่ทางเศรษฐกิจ และสร้างองค์ความรู้ด้านการสร้างแบรนด์ และตำแหน่งการแข่งขันทางการตลาด บนฐานของอัตลักษณ์ชุมชนเผ่าม้ง และการสร้าง Story ทางการตลาด เพื่อต่อยอดถึงตำแหน่งการตลาด ในการสื่อสารแบรนด์แบบบูรณาการสร้างสิ่งจูงใจให้กลุ่มผู้บริโภค กลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มใหม่ทางเศรษฐกิจและการพาณิชย์ให้กับผลิตภัณฑ์โดยบูรณาการศาสตร์ชาวบ้าน ศาสตร์สากลและศาสตร์พระราชาสู่การยกระดับศักยภาพธุรกิจของชุมชนบ้านม้งแม่สาใหม่ หมู่ที่ 6 ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตอบสนองต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขัน และช่วยนำพาเศรษฐกิจของประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางกับดักรายได้ต่ำตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีที่จะนำพาประเทศสู่ “มั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน” บนฐานเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะการสร้างแบรนด์และบรรจุภัณฑ์และกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์ราคา กลยุทธ์ช่องทางการจัดจำหน่ายและกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์การตีเงินปักผ้าและเขียนลายผ้าของชนเผ่าม้งบ้านแม่สาใหม่
2. ขอบเขตพื้นที่วิจัยคือบ้านม้ง แม่สาใหม่หมู่ที่ 6 ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่